

EFEKTI PRIMJENE UČENJA U GRUPI NA USPJEH UČENIKA

Dr. sci. Suad HASANOVIĆ¹

Osnovna škola „Kalesija“, Kalesija, Bosna i Hercegovina

Apstrakt: Učenju u grupi pridaje se sve veća važnost u savremenoj nastavi. Eliminacija nedostataka tradicionalne nastave akcentira pozitivan razvoj socijalnog ponašanja učenika. Prema Matijeviću (2002), taj socijalni oblik uklanja nedostatke frontalnog učenja učenika i tradicionalne nastave. Učenjem u grupi učenici socijalno sazrijevaju i adaptiraju se, integrišu se u strukturu grupe i postaju njen sastavni dio čime se poboljšava intelektualno-emocionalni razvoj učenika, razvija se samostalnost i kooperativnost što doprinosi razvoju učenika u pravcu potreba savremenog društva. Klippert (2001) ističe kako se individualne i raznolike sposobnosti učenika ne mogu unaprijediti bez grupnog rada. Posebnost učenja u grupi dolazi do izražaja prilikom nastojanja učenika da zajednički riješe određeni zadatak razvijanjem ideja, kada su kao pojedinci nesigurni u konačan ishod te rješenje traže u zajedničkom razgovoru i analiziranju ideja. Obrazovne reforme u smislu primjene novih, savremenih metoda i strategija poučavanja i učenja zahtijevaju i profesionalni razvoj nastavnika za iniciranje i aplikaciju saradničkog i grupnog učenja. Cilj istraživanja je ispitati efekte primjene učenja u grupi i njegov uticaj na postizanje znanja učenika osnovnih škola. U ovom istraživanju prikupljeni su i obrađeni podaci o 129 učenika, raspoređenih u dvije grupe, eksperimentalnu (64 učenika pod uticajem grupnog učenja) i kontrolnu (65 učenika pod uticajem metoda tradicionalne nastave). U obradi, sortiranju i analizi dobivenih podataka korištena je metoda teorijske i deskriptivne analize i program IBM SPSS 22.00 sa parametrima prosjek, t-test, standardna devijacija i korelacija. Istraživanjem se došlo do saznanja o efektima primjene grupnog učenja, neznatnom poboljšanju postignuća učenika i značaju kreativnosti i profesionalnog obrazovanja nastavnika za primjenu učenja u grupi kao aktivnog učenja. Ispitivanje učeničkih postignuća u obje grupe vršena su prije i poslije provedenog eksperimenta. Dobiveni rezultati ukazuju da učenje u grupi nema značajan uticaj na postignuća u učenju, ali da povećava saradnju učenika i razvija njihove sposobnosti.

Ključne riječi: učenje u grupi, primjena, efekti, uspjeh

UVOD

Učenje je, prema tradicionalnom shvatanju, definisano kao svjesno i namjerno ponavljanje nekog sadržaja u cilju sticanja znanja ili vještina. Psihologija pod učenjem podrazumijeva mnogo širi i kompleksniji proces koji podrazumijeva i emocije, motive, stavove, mišljenja. Unatoč ovome psihološkom definisanju učenja njegovo se tumačenje shvata kao rezultat aktivnosti nekoga ko poučava i nekoga ko uči. Učenje se, kao proces, odvija kontinuirano od rođenja do kraja života. Bez obzira na svoj kontinuitet pojam učenje se najprije veže za pojam škole. Školsko učenje je smisljeno, organizovano, plansko i ciljano učenje. Ovako definisano učenje se odvija u školi i često se definiše kao svjesna i namjerna aktivnost učenika koja ima za cilj da stekne znanja, vrijednosti, vještine, umijeća. Stoga je opravdano tumačenje da je učenje proces, odnosno rezultat aktivnosti učitelja koji poučava i učenika koji uči, a sve s ciljem sticanja znanja. Jednostavnije rečeno, učenje je prenošenje znanja (transfer) sa onoga koji zna, posjeduje, na onoga koji ne zna, kome je potrebno. Prema većini didaktičara koji su se bavili nastavom faktori koji su uslov nastave su učenik (uči), učitelj (poučava) i nastavni sadržaj (ono što učenik uči). Današnji didaktičari ovome trouglu dodaju još jednu dimenziju, a to je nastavna tehnika (resursi, načini, metode, uslovi, materijali, sredstva, pomagala). Tradicionalna škola,

---

¹ suadh70@gmail.com

koja i danas ima temelje i obilježja koja je postavio još Jan Amos Komenski, podrazumijeva dominantnu ulogu nastavnika koji vrši predavanje učeniku. U ovom transferu učenik je pasivni slušalac i primalac znanja koji ima zadatak da ponavljanjem gotovih rješenja datih od strane nastavnika iste usvoji, odnosno „stekne“ znanje. Ovakva tradicionalna škola može se definisati kao škola usmjerena na nastavne sadržaje u kojoj, uz dominaciju nastavnika i njegovo tumačenje nastavnog sadržaja, učenik sluša, pamti i ponavlja. Za razliku od tradicionalne škole učenje u današnjoj, savremenoj školi odvija se na drugačijim osnovama. Pod utjecajem konstruktivističke teorije i stava da se znanje ne može prenijeti u već pripremljenom obliku uloge nastavnika i učenika se uveliko mijenjaju. Nastavnikova uloga postaje više organizacionog karaktera jer nastavnik vodi proces učenja učenika. Uloga učenika je aktivnija i daje mu samostalnost na osnovu sposobnosti svakog učenika da kroz vlastitu aktivnost konstruiše i stekne novo znanje. Ovakva, savremena škola se može okarakterisati kao škola koja je usmjerena na učenika i njegovo učenje čiji je cilj, osim usvajanja znanja, i razvijanje intelektualnih, moralnih, socijalnih, estetskih i drugih vrijednosti. Jedan od efikasnijih oblika rada, a koji je prisutan u tradicionalnoj i savremenoj nastavi je grupni rad. Za grupni rad se vežu i pojmovi kooperativno ili saradničko učenje, timski rad, tandemski rad, rad u parovima. Sve su to metodički oblici rada u nastavi koji se koriste u zavisnosti od više faktora nastave. U najčešćem slučaju izbor metodičkog oblika rada zavisi od procjene nastavnika, nastavnog predmeta, nastavnog gradiva, socijalnog odnosa između subjekata u nastavi. Međutim, veliki broj pedagoga smatra da je učenje u grupi jedan od najproduktivnijih načina učenja posebno zbog činjenice da u grupi učenici rade zajedno, razmjenjuju mišljenja, iznose ideje, raspravljaju i preuzimaju odgovornost. Razredno-predmetna nastava je sama po sebi grupni oblik rada, odnosno učenje u grupi. Takvu grupu čine učenici jednog odjeljenja. Međutim, u organizovanju grupnog učenja velika grupa učenika (odjeljenje) dijeli se na manje grupe što predstavlja nešto drugačiji organizacioni oblik. Nastava dobiva drugačiji tok, postaje fleksibilnija i elastičnija, nastavnik je u sjeni, a učenici raspoređeni u grupama se fokusiraju na zadatke i međusobnu kooperativnost. Učešćem u grupi učenici od drugih učenika, članova grupe ili od nastavnika dobivaju povratne informacije o svom ponašanju što im može poslužiti kao korektor ponašanja, odnosno što može omogućiti njihovo dalje razvijanje u određenom pravcu. Osim navedenog smatra se da određena grupa učenika bolje razumije i savladava gradivo, primjenjuje stečena znanja, ako ga je obradila i razmatrala u grupi. Učenje u grupi je dobar primjer povezivanja odgojnih i obrazovnih ciljeva i ishoda učenja sa socijalnim ciljevima. Cilj učenja u grupi je interna aktivacija svih učenika kroz zaduženja u okviru grupe, a koja se ostvaruje kroz načelo zajedništva u fazama razmišljanja-razmjene-prezentacije aktivnosti poduzetih u okviru rješavanja postavljenog zadatka. U grupi, u određenim fazama, učenici djelimično rade individualno, ali tokom zajedničkog rada u centru aktivnosti je međusobno dopunjavanje i proširivanje vlastitih znanja (Brüning i Saum, 2008). U fazi međusobnog dopunjavanja i proširivanja vlastitih znanja, prema Steele i sar. (2010), učeniku se omogućuje da sa drugim uenicima razmjenjuje svoja razmišljanja i ideje prije nego što dođu do zajedničkog stava, odnosno rezultata kojeg će demonstrirati pred cijelim razredom i nastavnikom. Konstruktivistička didaktika naglašava da saradnja koja se odvija u grupi potiče učenje. S tim u vezi, prema Brüning i Saum (2008), pojmove konstrukcija, sukonstrukcija i instrukcija treba shvatiti kao centralne kategorije saradničkog učenja.

Cilj ovog istraživanja jeste istražiti i utvrditi efekte koji nastaju primjenom i realizacijom učenja u grupi s fokusom na uspjeh u učenju učenika osnovne škole. Namjera nam je ustanoviti i doći do saznanja da li i u kojem obimu učenje u grupi, odnosno saradnja, utiče na uspjeh u učenju, povećava li interes učenika za učenjem, kakvi su odnosi između učenika za vrijeme učenja u grupi, te kakva su mišljenja nastavnika o upotrebi nastavnih tehnika, metoda i strategija i njihovoj profesionalnoj pripremi.

Zadaci istraživanja su istražiti, utvrditi i analizirati efekte primjene učenja u grupi kada su u pitanju rezultati učenja, odnosno krajnji ishod. Zatim, istražiti i analizirati mišljenja nastavnika o ličnim sposobnostima i stečenim kompetencijama za realizaciju savremenih modela učenja, kao što je učenje u grupi.

METODE

Uzorak istraživanja predstavlja 129 učenika petog razreda iz tri osnovne škole Tuzlanskog kantona, raspoređenih u dvije grupe, eksperimentalna (62 učenika pod uticajem grupnog učenja) i kontrolna (67 učenika pod uticajem metoda tradicionalne nastave), 30 nastavnika iz škola, odnosno odjeljenja (eksperimentalnih i kontrolnih) u kojima se provodi istraživanje. Istraživanje je provedeno na nastavnom predmetu priroda u 6 odjeljenja petog razreda podijeljenih u po 2 grupe, eksperimentalnu i kontrolnu. Uzorak je izabran metodom slučajnog (odjeljenja i nastavnici) i namjernog (nastavnici, urbane i ruralne škole) izbora.

Mjerni instrument korišten za pribavljanje potrebnih podataka je anketni list - upitnik, kreiran namjenski vodeći računa da pitanja budu pravilno, konkretno i svrsishodno formulirana, kako bi ispitanici (učenici i nastavnici) što realnije i objektivnije odgovorili na pitanja, zatim testovi za provjeru znanja učenika korišteni prije i nakon eksperimenta. Također, u istraživanju su obavljani razgovori sa učenicima i nastavnicima, izvršene posjete u odjeljenjima u kojima se vrši istraživanje, prije eksperimenta i nakon njegovog završetka.

Metode obrade podataka U obradi, sortiranju i analizi dobivenih podataka korištene su metoda teorijske i deskriptivne analize, te program IBM SPSS 22.00 sa parametrima prosjek, t-test, standardna devijacija i korelacija.

Na osnovu zadanog cilja istraživanja formulirane je generalna hipoteza koja glasi: Pretpostavlja se da se kroz učenje u grupi povećava interes učenika za učenjem, međusobna interakcija i saradnja, kako učenika međusobno, tako i sa nastavnicima, što doprinosi kvaliteti i povećanju znanja. Prilikom odabira škola u kojima će biti provedeno istraživanje, vodilo se računa o veličini škole prema broju učenika, ambijentu rada, strukturi učenika i drugim faktorima kako bi uslovi istraživanja bili što sličniji, a sve u svrhu dobivanja što realnijih i pouzdanijih rezultata. Sa učenicima i nastavnicima se prije istraživanja, na početku školske godine, obavio razgovor pri kojem su upoznati o namjeri i načinu istraživanja, te izvršena provjera postojećeg nivoa znanja, odnosno učeničkog postignuća iz nastavnog predmeta priroda u petom razredu. Nastavnicima iz eksperimentalnih grupa su date temeljite upute za organizaciju saradničkog učenja, odnosno učenja u grupi, sa zadatkom da učenicima posebno, u cilju pripreme održi nekoliko nastavnih časova prema ovom modelu. Učenici i nastavnici iz kontrolnih grupa nisu bili podvrgnuti nikakvom posebnom tretmanu, izuzev razgovora o načinima rada, saradnji i učenju u grupi. Također, ostali nastavnici su odgovorili na pitanja iz anketnog lista, a koja se prije svega odnose na lične stavove i mišljenja o tradicionalnim i savremenim načinima rada, kooperativnom, saradničkom i učenju u grupi, te o kompetencijama i osposobljenosti nastavnika za primjenu savremenih obrazovnih strategija. Eksperiment je trajao od početka školske 2020/2021. godine i trajao do kraja prvog polugodišta kada je izvršena ponovna posebna provjera znanja u svim grupama, odnosno odjeljenjima. Prilikom izvođenja eksperimenta pojavio se problem organizacije izvođenja nastave, zbog primjene higijensko-epidemioloških mjera usljed pandemije COVID-19, koji je u određenoj mjeri remetio planirane aktivnosti.

REZULTATI I DISKUSIJA

U Tabeli 1 prikazani su podaci o osnovnim školama u kojima je vršeno istraživanje, broju odjeljenja, statusu odjeljenja u istraživanju, broju učenika, broju nastavnika, te nastavnom predmetu.

Tabela 1. Podaci o uzorku istraživanja

Škola	Broj odjeljenja	Status	Broj učenika	Broj nastavnika	Nastavni predmet
OŠ Kalesija	1	eksperimentalni	21	10	Priroda
	1	kontrolni	23		
OŠ Sapna	1	eksperimentalni	19	10	Priroda
	1	kontrolni	21		
Druga OŠ Živinice	1	eksperimentalni	24	10	Priroda
	1	kontrolni	21		
3	6		129	30	

Prije početka eksperimenta, kako smo ranije već istakli, izvršeno je mjerenje, odnosno provjera znanja iz nastavnog predmeta priroda na osnovu razgovora i testa koji je sadržavao osnovne elemente gradiva koje se izučavalo u prethodnoj školskoj godini iz nastavnog predmeta priroda i društvo. Osnov za ovu

aktivnost nalazimo u činjenici da je pri izvođenju eksperimenta u studiji slučaja, sa eksperimentalnom i kontrolisanom grupom, neohodno istražiti početni nivo znanja koji će nam, nakon obavljenog eksperimenta i nove provjere, omogućiti uvid u djelovanje eksperimentalnog faktora (Mužić, 2004). U Tabeli 2 predstavljen je uspjeh učenika iz nastavnog predmeta priroda prije eksperimenta.

Tabela 2. Podaci o uspjehu prije eksperimenta

Škola	Status grupe	Ocjena učenika										sr. oc	
		5	%	4	%	3	%	2	%	1	%		Σ
OŠ Kalesija	eksperimentalni	6	28,6	8	38,1	5	23,8	2	9,5	0	0	21	3,86
	kontrolni	8	34,8	7	30,4	8	34,8	0	0,0	0	0	23	4,00
OŠ Sapna	eksperimentalni	6	31,6	7	36,8	4	21,1	2	10,5	0	0	19	3,89
	kontrolni	9	42,8	6	28,6	6	28,6	0	0,0	0	0	21	4,14
Druga OŠ Živinice	eksperimentalni	8	33,3	10	41,7	5	20,8	1	4,2	0	0	24	4,04
	kontrolni	9	42,8	7	33,3	4	19,1	1	4,8	0	0	21	4,14
	eksperimentalni	20	31,3	25	39,1	14	21,8	5	7,8	0	0	64	3,93
	kontrolni	26	40,0	20	30,8	18	27,7	1	1,5	0	0	65	4,09

Vidljivo je kako je prilično ujednačeno stanje s ocjenom nakon testiranja i provjere znanja neposredno pred eksperiment, odnosno da nema značajnije razlike kada je u pitanju srednja ocjena, uzevši u obzir da nije u potpunosti ujednačen broj učenika u svim kontrolnim, odnosno eksperimentalnim grupama. U kontrolnoj grupi, zbirno, uspjeh je nešto bolji kada su u pitanju odlični učenici što se na neki način kompenzira na drugom nivou kada je u pitanju vrlo dobar uspjeh iz predmeta priroda u korist eksperimentalne grupe. Analizirajući ove podatke može se uočiti da nema učenika s nedovoljnim znanjem, kao i to da je prilično u ravni nivo znanja kod svih učenika u različitim školama s obzirom da su radili identičan test, pri istom kriteriju ocjenjivanja, što možemo okarakterisati kao pozitivno.

Pri obradi i analizi rezultata istraživanja, a kada je riječ o ispitivanju stavova nastavnika o nivou saradnje učenika prilikom zajedničkog rada učenika i rada u grupi, na pitanja „Koji stepen saradnje učenici pokazuju prilikom rada u grupi“ i „Da li i u kojoj mjeri se povećava nivo interesovanja učenika pri radu u grupi“ dati su sljedeći odgovori prikazani u Tabeli 3.

Tabela 3. Stepenn saradnje i nivo interesovanja učenika tokom rada u grupi

Status grupe	Saradnja učenika tokom rada u grupi						Nivo interesovanja učenika za rad u grupi					
	potpuna		djelimična		slaba		povećan		isti		smanjen	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Kontrolna	6	40,0	9	60,0	0	0	5	33,3	10	66,6	0	0
Eksperimentalna	7	46,7	8	53,3	0	0	8	53,3	7	46,7	0	0

Prema datim odgovorima nastavnici su mišljenja da se stepen saradnje i nivo interesovanja povećava kod učenika u eksperimentalnoj grupi u odnosu na učenike iz kontrolne grupe. Dobivene rezultate o mišljenjima nastavnika eksperimentalne i kontrolne grupe kada je u pitanju saradnja učenika i nivo njihovog interesovanja pri učenju u grupi provjerili smo pomoću t-testa, računajući parametre aritmetičke sredine (m), standardne devijacije (SD), stupnjeva slobode (df), te vrijednosti analize varijance, a rezultati su predstavljeni u Tabeli 4.

Tabela 4. Povećanje saradnje i interesa učenika tokom učenja u grupi, t-test

	c	m	SEM	SD	df	t	p
Koliko učenici saraduju tokom učenja u grupi?							
Kontrolna grupa	15	5,0	2,64	3,74	2	3,779	0,063
Eksperimentalna grupa	15	5,0	2,51	3,55	2	3,973	0,057
Da li i u kojoj mjeri se povećava nivo intere. učenika pri radu u grupi?							
Kontrolna grupa	15	5,0	2,88	4,08	2	3,464	0,074
Eksperimentalna grupa	15	5,0	2,51	3,55	2	3,973	0,057

Iz Tabele 4 vidljivo je da, bez obzira što postoji razlika u percepciji nastavnika kada je u pitanju povećanje saradnje između učenika, odnosno interesovanja učenika, tokom učenja u grupi, kako to

rezultati t-testa pokazuju, ipak ne postoji statistički značajna razlika između mišljenja nastavnika iz kontrolnih i eksperimentalnih grupa. U nekim prethodno provedenim istraživanjima, kao što je istraživanje kojeg su proveli Chatila i Husseiny (2017) koristeći kontrolne i eksperimentalne grupe, došlo se do saznanja da je učenje u grupi kao saradničko, odnosno kooperativno učenje, imalo veliki značaj i uticaj na animaciju učenika u smislu da se povećao njihov interes za rad u grupi, odnosno učenje.

Jedan od ciljeva ovog istraživanja bio je ispitati kakvi su stavovi učenika i nastavnika o organizovanju i primjeni učenja u grupi, odnosno pokušati utvrditi stvarno prisustvo učenja u grupi kao nastavnog modela u školama u kojima se vrši istraživanje. Primjena učenja u grupi, saradničkog učenja, na osnovu saznanja iz većeg broja dosadašnjih istraživanja kao što je Bognar (2006), Klippert (2001) zahtijeva osposobljenost kako nastavnika tako i učenika.

Između ostalih pitanja koja se tiču organizacije i primjene učenja u grupi, nastavnici su dali odgovore na konkretno pitanje "Koliko često, u zavisnosti od nastavnog sadržaja, koristite grupni rad, odnosno koliko se primjenjuje učenje u grupi?"

Tabela 5. Iskazi nastavnika o frekvenciji upotrebe i primjene učenja u grupi

Koliko često, u zavisnosti od nastavnog sadržaja, koristite nastavnu metodu eksperimenta u nastavi prirode ?										
Grupa	uvijek		često		ponekad		vrlo rijetko		nikad	
	F	%	F	%	F	%	F	%	F	%
Kontrolna	2	13,3	3	20,0	7	46,7	3	20,0	0	0
Eksperimentalna	1	6,67	4	26,6	5	33,3	4	26,6	1	6,67

Tabela 6. Iskazi nastavnika o frekvenciji upotrebe i primjene učenja u grupi, t-test

Koliko često, u zavisnosti od nastavnog sadržaja, koristite nastavnu metodu eksperimenta u nastavi prirode ?	c	m	SEM	SD	df	t	p
Kontrolna grupa	15	3,0	1,140	2,280	4	10,052	0,000461
Eksperimentalna grupa	15	3,0	0,836	1,673	4	14,342	0,000137

Nakon obrade dobivenih odgovora može se vidjeti da izračunate vrijednosti nisu na višem nivou značajnosti, te na osnovu toga zaključujemo da odgovori nisu slučajni i da je dobivena vrijednost signifikantna. Na osnovu navedenog može se zaključiti da veći broj nastavnika „ponekad“ koristi, odnosno organizuje učenje u grupi kao jedan od modela rada u nastavi prirode. Većina nastavnika tvrdi da učenje u grupi primjenjuje samo ponekad u nastavi, te da su njime njihovi učenici puno zadovoljniji od njih samih. Dalje nastavnici tvrde da često učenici tokom učenja u grupi bolje savladaju nastavni sadržaj koji se obrađuje i uči, ali isto tako većina tvrdi da, između ostalog, mnogo zavisi od nastavnog sadržaja koji se obrađuje. Između ostalih razloga koji utiču na frekvenciju primjene učenja u grupi nastavnici navode materijalne uslove, opremljenost škole, nedostatak stručnog osposobljavanja nastavnika za nove obrazovne strategije, vrijeme za pripremu ovakvog modela rada i brojne druge. Analizirajući dobivene odgovore možemo zaključiti da nastavnici imaju pozitivan stav za primjenu grupnog oblika rada, ali nisu previše skloni upotrebi učenja u grupi u nastavnoj praksi, a da su najčešći razlozi ne tako česte primjene naprijed spomenuti.

Efikasnost primjene rada i učenja u grupama, s obzirom na specifičnosti, u mnogome zavisi od sticanja kompetencija za primjenu novih savremenih nastavnih metodologija i njihovih vještina tokom implementacije. Drugaćijom organizacijom nastavnog procesa, kroz razne saradničke i kolaborativne tehnike kreativnost u radu nastavnika ima poseban značaj. Učenje u grupi predstavlja zajedničke i saradničke aktivnosti učenika koji rade na nekom zajedničkom problemu. U ovakvom modelu učenja bitno se mijenja uloga nastavnika. On prestaje biti jedinim izvorom znanja, prestaje biti predavač, već postaje kreator rada i aktivnosti pri čemu mora voditi računa na koji će način učenike podijeliti u grupe, predvidjeti radna mjesta i zaduženja članova grupa, odnosno samih grupa, pripremiti upute za rad (šta,

kako i kada učenici trebaju učiniti) i izvore znanja na osnovu kojih će učenici rješavati postavljene zadatke (De Zan, 2005).

Kada su u pitanju stavovi učenika o učenju u grupi, njihovom interesovanju, saradnji u radu i doprinosu u rješavanju određenog zadatka, nakon analize dobivenih odgovora, može se uočiti prisutnost pozitivnog odnosa prema ovakvom učenju i radu. Anketirani su učenici iz obje grupe i učenici iz eksperimentalne grupe su mišljenja da je veći nivo saradnje sa drugim učenicima tokom rada u grupi (68,3 %), dok je 54,8 % učenika, članova kontrolne grupe, istog mišljenja. Čak 73,6 % učenika iz eksperimentalne grupe smatra da su kroz učenje u grupi i saradnju stekli pozitivniji odnos prema učenju, da im je takvo učenje zanimljivije, da su mogli doći do izražaja i dati svoj doprinos radu grupe, dok je broj učenika kontrolne grupe koji dijeli takvo mišljenje nešto manji i iznosi 64,2%. Većina učenika smatra da su imali priliku dati doprinos u radu, da je odnos, interakcija i saradnja između učenika bila kvalitetna, kao i da im je učenje i rad u grupi zanimljivije od individualnog učenja i klasičnog nastavnog časa. Učenici se, prema njihovim odgovorima, osjećaju slobodnije ako pogriješe jer griješe u društvu učenika, a ne nastavnika, što je svakako socijalni efekat koji pomaže da učenik bez straha može saopštiti svoje mišljenje. Na osnovu analize rezultata provedene ankete i odgovora učenika možemo reći da je sasvim jasno kako učenici žele učestvovati u grupnom obliku rada, on ih privlači, zanimljiviji im je u odnosu na klasičnu frontalnu nastavu, te da bi, ukoliko zaista želimo da učenik bude u centru zbivanja i da odlučuje šta i kako želi učiti, morali poduzeti više na primjeni ovakvog i sličnih oblika zajedničkog, saradničkog učenja u grupi.

Nakon obavljenog eksperimenta, pred kraj prvog polugodišta, u eksperimentalnim i kontrolnim odjeljenjima izvršena je provjera znanja iz nastavnog predmeta priroda na identičan način kako je to učinjeno neposredno pred početak eksperimenta, u cilju utvrđivanja početnog stanja. Učenicima su omogućeni približno isti uslovi, isti test za provjeru znanja, kao i vrijeme za rad. Nakon obrade testova dobiveni su sljedeći podaci prikazani u Tabeli 7, kao i uporedni pokazatelji testiranja prije i nakon eksperimenta prikazani u Tabeli 8.

Tabela 7. Podaci o uspjehu nakon eksperimenta

Škola	Status grupe	Ocjena učenika										sr. oc	
		5	%	4	%	3	%	2	%	1	%		Σ
OŠ Kalesija	eksperimentalni	7	33,3	7	33,3	5	23,8	2	9,5	0	0	21	3,90
	kontrolni	9	39,1	8	34,7	6	26,1	0	0,0	0	0	23	4,13
OŠ Sapna	eksperimentalni	7	36,8	9	47,4	1	5,3	2	10,5	0	0	19	4,10
	kontrolni	10	47,6	7	33,3	3	14,3	1	4,8	0	0	21	4,23
Druga OŠ Živinice	eksperimentalni	8	33,3	9	37,5	5	20,8	2	8,3	0	0	24	3,95
	kontrolni	8	38,1	8	38,1	4	19,1	1	4,8	0	0	21	4,09
	eksperimentalni	22	34,3	25	39,1	11	17,2	6	9,4	0	0	64	3,98
	kontrolni	27	41,5	23	35,4	13	20,0	2	3,1	0	0	65	4,15

Tabela 8. Uporedni pokazatelji uspjeha prije i nakon eksperimenta

Škola	Status grupe	srednja ocjena			
		prije	poslije	trend	%
OŠ Kalesija	eksperimentalni	3,86	3,90	+	1,01
	kontrolni	4,00	4,13	+	1,03
OŠ Sapna	eksperimentalni	3,89	4,10	+	1,05
	kontrolni	4,14	4,23	+	1,02
Druga OŠ Živinice	eksperimentalni	4,04	3,95	-	0,97
	kontrolni	4,14	4,09	-	0,98
	eksperimentalni	3,93	3,98	+	1,01
	kontrolni	4,09	4,15	+	1,01

Iz Tabela broj 7 i 8, možemo vidjeti da se uspjeh u učenju nakon testiranja po završetku eksperimenta neznatno popravio u eksperimentalnim i kontrolnim odjeljenjima u školama Kalesija i Sapna, u rasponu

od 1,01 do 1,05 %, dok se u obje grupe u školi u Živinicama, uspjeh neznatno smanjio, za 0,97 odnosno 0,98 %. Također, vidljivo je da se ukupna srednja ocjena svih učenika eksperimentalne i kontrolne grupe povećala. Međutim, analizom dobivenih podataka i pokazatelja ne možemo sa sigurnošću reći da je povećanje srednje ocjene, odnosno poboljšanje učenja koje je evidentirano u manjem obimu, efekat koji je nastao primjenom i realizacijom učenja u grupi. Ovo navodimo iz razloga što je vidljivo kako je srednja ocjena simetrično rasla u skoro svim grupama, u približno istom obimu, zatim činjenici da je odnos između srednje ocjene kontrolne i eksperimentalne grupe ustanovljen prije eksperimenta, identičan odnosu nakon eksperimenta. Dakle, ne postoji statistički značajna razlika između primjene učenja u grupi i uspjeha u učenju. Konkretno, u našem slučaju nije moguće govoriti o povećanju koje je nastalo kao uticaj učenja u grupi, već razloge možemo tražiti u opšte poznatoj činjenici da učenici na kraju prvog polugodišta, a posebno na kraju školske godine poprave vlastiti uspjeh. Osim navedenog, činjenica da se nastava u petom razredu u kojem je vršen eksperiment, zbog pandemije uzrokovane virusom COVID-19, odvijala na način da polovina učenika jednog odjeljenja pohađa nastavu jedne sedmice, dok druga polovina boravi kod kuće, i obrnuto, u velikoj mjeri je doprinijela da eksperiment ne bude realizovan u potpunosti na način kako je planirano. No, bez obzira na navedeno, rezultati ovog istraživanja u potpunosti ne potvrđuju postavljenu hipotezu da se primjenom učenja u grupi povećava uspjeh u učenju, izuzev dijela u kojem se pretpostavlja da se učenjem u grupi jača saradnja i interakcija između učenika u grupi, kao i učenika i nastavnika, te da u krajnjem ishodu ima pozitivne efekte na učenika i realizaciju nastavnih i drugih obrazovnih ciljeva.

ZAKLJUČAK

Transformacija iz dugogodišnjih tradicionalnih načina rada i učenja u savremeno obrazovanje dugotrajan je proces kojeg je nužno okončati zbog širih društvenih i obrazovnih potreba. Kroz promjene u obrazovnom sistemu i integraciju sa procesima obrazovnih reformi u drugim zemljama, osnovne škole u Bosni i Hercegovini, također, teže novom pristupu. Između ostalih, učenje u grupi kao funkcionalni i savremeni oblik rada, s metodama i strategijama poučavanja i učenja putem kojih učenici aktivno učestvuju u procesu učenja, treba sve više biti prisutan u učionicama osnovnih škola. Predmetnim istraživanjem, eksperimentalnog tipa i užeg karaktera, došlo se do saznanja da primjenom učenja u grupi nema značajne razlike u uspjehu učenika u odnosu na prethodna školska postignuća. Međutim, došlo se do saznanja da učenje u grupi povećava interes učenika za ovakvim oblikom rada, da se kod učenika razvijaju sposobnosti i kreativnost, osjećaj važnosti i uvažavanja, te mnogi drugi socijalni efekti koji se ostvaruju kroz međusobni razgovor i saradnju pri zajedničkom radu u grupi što može predstavljati faktor uspješnosti učenja. Također, bez obzira na brojne pokušaje i nastojanja da se obrazovnom reformom u osnovnoj školi dostigne kvalitet bar približan nekim savremenim obrazovnim sistemima evropskih država i šire, on je još uvijek na žalost, ispod prosjeka. Jedan od razloga je svakako izostanak organizovanog i sistemskog stručnog usavršavanja i educiranja nastavnika osnovnih škola za kreiranje i realizaciju savremenih obrazovnih strategija. Na žalost još uvijek je veliki broj nastavnika koji preferiraju tradicionalne načine rada. Rezultati dobiveni provedenim istraživanjem o efektima primjene učenja u grupi mogu poslužiti kao jedan od pokazatelja da je nužno promijeniti paradigmu obrazovanja i poduzeti krupnije obrazovne korake u učećem društvu kakvo smo danas.

LITERATURA

1. Bandur, V. , Potkonjak, N. (2006): *Istraživački rad u školi*. Školska knjiga, Beograd.
2. Bandur, V. , Kundačina, M. (2007): *Metodološki praktikum*. Beograd.
3. Bennett, N. (2001): *Učenje kroz grupni rad*, Educa.
4. Bognar, L., Matijević, M. (1993): *Didaktika*, Školska knjiga, Zagreb.
5. Bognar, L. (2006.): *Suradničko učenje u sveučilišnoj nastavi*. Život i škola, 15-16 (1-2), 7-16
6. Brüning, L., Saum T. (2008): *Suradničkim učenjem do uspješne nastave. Kako aktivirati učenike i potaknuti ih na suradnju*. Naklada Kosinj, Zagreb, pp. 14-138
7. Chatila, H., Husseiny, F. (2017): *Effect of cooperative learning strategy on students' acquisition and practice of scientific skills in Biology*. Journal of Education in Science, Environment and Health (JESEH), 3(1), 88-99.
8. Cvjetičanin, S., Segedinac, M. (2009): *Samostalni rad učenika u nastavi poznavanja prirode*, Zbornik Matice srpske za društvene nauke broj 128. Beograd.

9. De Zan, I. (2005): *Metodika nastave prirode i društva*. Školska knjiga, Zagreb.
10. Đorđević, J. (2000): *Izbor nastavnih metoda i efikasnost obrazovanja*, Nastava i vaspitanje, vol. 49, Beograd
11. Gombar, M., Ladičorbić, S. (2010): *Modelovanje savremenih oblika učenja u predmetu priroda i društvo*. PEDAGOGIJA LXV, 3, 2010. Beograd.
12. Jensen, E. (2003): *Super-nastava: nastavne strategije za kvalitetnu školu i uspješno učenje*. Educa, Nakladno društvo, Zagreb, pp.162-163
13. Klaić, B. (1986): *Rječnik stranih riječi*, Nakladni zavod MH, Zagreb.
14. Klippert, H. (2001): *Kako uspješno učiti u timu*, Zbirka praktičnih primjera, Educa, Zagreb.
15. Kurnik, Z. (2003): *Grupni rad*, MiŠ 22, Zagreb.
16. Lekić, Đ. (1985): *Eksperimentalna didaktika*, II dopunjeno izdanje, NIRO Misao, Novi Sad.
17. Mihajilović, B. (1988): *Grupni oblici rada u nastavi osnovne škole*. Inovacije u nastavi, 4, Kruševac, str. 308-311
18. Muminović, H. (2000): *Mogućnosti efikasnijeg učenja u nastavi*. Svjetlost Sarajevo.
19. Mužić, V. (1968): *Metodologija pedagoškog istraživanja*, Zavod za izdavanje udžbenika, Sarajevo.
20. Mužić, V. (2004): *Uvod u metodologiju istraživanja odgoja i obrazovanja*. Educa, Zagreb.
21. Poljak, V. (1970): *Didaktika*. Školska knjiga, Zagreb.
22. Prodanović, T. (1967): *Nastavne metode*, Naša škola, Pedagoško društvo SR BiH, Sarajevo.
23. Prodanović, T., Ničković, N. (1988): *Didaktika*, Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, Beograd
24. *Pedagoški rječnik*, Sarajevo, www.pedagogijaffsa.com
25. Randelović, O. (2008): *Motivisanost nastavnika za samoobrazovanje i profesionalni razvoj*, Pedagoška stvarnost vol. 54, br 1-2, Niš.
26. Slatina, M. (1998): *Nastavni metod*. DOM ŠTAMPE, Sarajevo.
27. Steele JL., Kurtis SM., Temple C., Walter S., (2010): *Čitanje i pisanje za kritičko mišljenje. Vodič kroz projekt V, Suradničko učenje*. Forum za slobodu odgoja, Zagreb, pp. 11-13
28. <https://www.google.ba/Finskola.com/grupni-rad-kooperativno-ucenje-i-okruzenje>
29. https://ffst.unist.hr/MPiD-oblici_rada

EFFECTS OF GROUP LEARNING APPLICATION ON STUDENT SUCCESS

Abstract: *In modern teaching, an increasing importance has been given to group learning. Elimination of the shortcomings of traditional teaching emphasizes the positive development of students' social behavior. According to Matijević (2002), this social form eliminates the shortcomings of students' frontal learning and traditional teaching. By learning in a group, students socially mature and adapt, integrate into the structure of the group and become an integral part of it, which improves the intellectual and emotional development of students, develops independence and cooperation that contributes to student development towards the needs of modern society. Klippert (2001) points out that students' individual and diverse abilities cannot be improved without group work. The specificity of group learning comes to the fore when students try to solve a task together by developing ideas, when as individuals they are unsure of the final outcome and seek a solution in a joint discussion and analysis of ideas. Educational reforms in terms of the application of new, modern methods and strategies of teaching and learning require the professional development of teachers to initiate and apply collaborative and group learning. The aim of the research is to examine the effects of the application of group learning and its impact on the achievement of knowledge of primary school students. In this research, data of 129 students were collected and processed, divided into two groups, experimental (64 students under the influence of group learning) and control (65 students under the influence of traditional teaching methods). In the processing, sorting and analysis of the obtained data, the method of theoretical and descriptive analysis and the program IBM SPSS 22.00 with the parameters average, t-test, standard deviation and correlation were used. The research revealed the effects of the application of group learning, a slight improvement in student achievement and the importance of creativity and professional education of teachers for the application of group learning as active learning. Examination of student achievement in both groups was performed before and after the experiment. The obtained results indicate that learning in a group does not have a significant impact on learning achievements, but that it increases students' cooperation and develops their abilities.*

Key words: *group learning, application, effects, success*